

Валянціна Дылеўская,
БДУ, Мінск

АБ АСАБЛІВАСЦЯХ ВЫВУЧЭННЯ ТВОРЧАСЦІ УЛ. КАРАТКЕВІЧА Ў 5 КЛАСЕ ЎСТАНОЎ АГУЛЬнай СЯРЭДняй АДУКАЦЫі

У вучэбнай праграме па беларускай літаратуры падкрэслена, што асноўная задача настаўніка літаратуры ў 5 класе заключаецца ў тым, каб зацікавіць вучняў чытаннем, скіраваць іх увагу на пазнанне мастацкай прыроды фальклорных і літаратурных твораў, навучыць успрымаць літаратуру як мастацтва слова. А творы Уладзіміра Караткевіча, прадстаўленыя ў праграме, поўнасьцю адпавядаюць гэтым патрабаванням. Вывучаюцца творы розных жанраў, з апорай на фальклор. І яшчэ яго творы валодаюць вельмі моцным выхаваўчым патэнцыялам. Так, пры вывучэнні верша “Бацькаўшчына” школьнікі пазнаёмяцца з мастацкім адлюстраваннем прыроднага наваколля; глыбокі лірызм, шчырасць і непасрэднасць у перадачы пачуццяў паэта, вобразнасць і эмацыянальная насычанасць мовы дапамогуць адчуць гонар паэта за сваю радзіму, захапленне яе краявідамі. Гуманістычны пафас казкі “Нямоглы бацька”, якая мае фальклорную аснову, вучыць шанаванню мудрасці і вопыту бацькоў, выходзіць ўдзячнасць і павагу, уважліваць і міласэрнасць да іх. Верш Караткевіча “Лісце” вучыць адчуванню духоўнага адзінства з зямлёй. Па-майстэрску створаны аўтарам вобраз восені, перададзены праз сродкі мастацкай выразнасці, спрыяе разуменню паэтычнай адухоўленасці з’яў прыроды. Вывучэнне апавядання “Былі ў мяне мядзведзі” мае на мэце выявіць духоўную шчодрасць чалавека ў клопаце аб прыродзе, паяднанасць жыцця людзей з жыццём прыроды. У раскрыцці ідэі апавядання дапамагае гісторыя Бурыка.

Урокі літаратуры ва ўсе часы з’яўляліся добрай глебай для правядзення гутарак этычнага і маральнага характару. Для фарміравання духоўнай самасвядомасці асобы настаўнікамі выкарыстоўваюцца такія традыцыйныя формы работы, як гутаркі, сачыненні, ілюстрацыі, прагляд фільмаў і г. д. На наш погляд, у школьным узросце неабходна актыўней прымяняць гульні. Гульня аказвае на вучня не толькі выхаваўчае ўздзеянне, але і садзейнічае развіццю творчых сіл навучэнцаў, згуртаванасці калектыва, дапамагае свядома асэнсоўваць твор, павышае матывацыю вывучэння прадмета.

Кіраўніцтва гульнівымі тэхналогіямі – асобны від выкладчыцкай дзейнасці. Улічваючы інтарэсы і мажлівасці кожнага вучня, настаўніку неабходна ствараць уласныя метадыкі, якія рэалізуюць змест адукацыі і павышаюць навучанне школьніка,

садзейнічаюць фарміраванню маральна-эстэтычных ідэалаў, аналітычных уменняў (аналіз, супастаўленне, аргументацыя, ацэнка і інш.) і развіццю іх творчага патэнцыялу.

Лічым мэтазгодным выкарыстоўваць на ўроках літаратуры ў 5 класе ў працэсе вывучэння творчасці Ул. Караткевіча гульнёвыя формы. Дзмітрый Быкаў (расійскі пісьменнік, тэлеведучы, выкладчык, прафесар) лічыць, што настаўнік павінен быць аніматарам. Можна прапанаваць вучням скласці праекты мультыплікацыйных замалёвак да апавядання “Былі ў мяне мядзведзі” (карціны, эпізоды, якія найбольш спадабаліся, уразілі, вучні выбіраюць самастойна). Цікавым для вучняў будзе літаратурны рынг: ствараецца 2 каманды, якім па чарзе ставяцца пытанні па змесце прачытанага апавядання. Напрыклад, хто апавядальнік (“Былі ў мяне мядзведзі”) па прафесіі, чым займаўся яго продкі?

Як Бурык трапіў да Сяргея? Што найбольш уразіла хлопчыка пры першай сустрэчы з мядзведзяняткам? Як Бурыка прывучалі да лесу? Прыгадайце смешныя здарэнні з Бурыкам. Раскажыце пра апошнюю сустрэчу апавядальніка з Бурыкам. Як склалася жыццё апавядальніка пасля вайны. Выйграе тая каманда, якая набярэ больш балаў. У ходзе работы школьнікі вучацца працаваць у творчых групах, абмяркоўваць пастаўленыя пытанні, складаць лагічна правільныя выказванні.

Такім чынам, вывучэнне твораў Уладзіміра Караткевіча на ўроках беларускай літаратуры мае вельмі моцнае выхаваўчае ўздзеянне на школьнікаў.

Літаратура

1. Беларуская літаратура / вучэбная праграма (V–XI класы). – Мінск: Нацыянальны інстытут адукацыі. – 2012.
2. Богданова, О. Ю. Методика преподавания литературы; учеб. для студентов пед. вузов / О. Ю. Богданова, С. А. Леонов, В. Ф. Чертов; под редакцией О. Ю. Богдановой. – 2-е изд. – М.: Академия, 2002. – 400 с.